ETYEK TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁG

ETYEK TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁG

H-2091 Etyek, Körpince köz 4.
Telefon: 06-22/353-633; 06-22/353-698;
E-mail: ertektar@etyek.hu

JEGYZŐKÖNYV

Készült: Az Etyek Települési Értéktár Bizottság 2022. február 1. napján, megtartott üléséről.

Az ülés helye: Etyeki Polgármesteri Hivatal Tárgyalóterme
2091 Etyek, Körpince köz 4.

Jelen vannak:
Lucza Gyula - elnök
Hernyák László - tag
Deák Józsefné - tag
Lajos-Molnár Viktória - tag
Fischer Józsefné - tag

Tiszteletbeli tagok:
Fehér Margit
Vadas Istvánné
Kleofász János

Dr. Szlávik Melinda - titkár

Távolmaradását előzetesen bejelentette:
Dr. Bálint Attila - tag
Lakatos Lilla - tag
Ugor Csaba - tag

Lucza Gyula
Üdvözlöm a jelenlévőket. Az Etyek Települési Értéktár Bizottság ülését $15^{\underline{34}}$ perckor megnyitom. Megállapítom, hogy 8 tagja közül 5 fő jelen van, így a Bizottság ülése határozatképes. Külön köszöntöm a Bizottság tiszteletbeli tagjait. (*Jelenléti ív csatolva.*)

Kérdezem, hogy a meghívóban szereplő napirendekkel kapcsolatban van-e valakinek észrevétele, illetve módosító javaslata? Amennyiben nincs, szavazásra bocsátom a meghívó szerinti napirend elfogadását.

Jelenlévő tagok száma 5 fő.
A Bizottság 8 fő tagja közül, **5 fő** részvételével **5 igen szavazattal, egyhangúlag** az alábbi határozatot fogadta el:

1/2022. (II.1.) ETÉB határozat

A 2022. február 1-jei ülés napirendjének elfogadásáról

Az Etyek Települési Értéktár Bizottság az alábbi napirendet fogadja el:

1. napirend:
Javaslat a „Kálvária szoborcsoport és Szent Vendel-szobor" települési értéktárba történő felvételéhez

2. napirend:
Javaslat a „Magyar-kút és a Nepomuki Szent János szobor" települési értéktárba történő felvételéhez

3. napirend:
Beszámoló az Etyek Települési Értéktár Bizottság 2021. évi tevékenységéről

4. napirend:
Egyebek

1. napirend:
Javaslat a „Kálvária szoborcsoport és Szent Vendel-szobor" települési értéktárba történő felvételéhez

Lucza Gyula
Megköszönöm Deák Józsefnek, hogy két javaslatot is benyújtott Bizottságunkhoz.
A Helyi Építési Szabályzatban szerepelnek a helyi védelem alatt álló épületek, építmények felsorolása. A helyi értéktár ettől bővebb kategória, hiszen nem csak az építményeket és épületeket tartalmazhat, hanem szellemi termékeket, tárgyakat, ember által létrehozott termékeket, természeti értékeket, elismert sportolók által elért eredményeket, helyi hagyományokat és ünnepeket, kiemelt rendezvényeket, továbbá mindazt, ami érdemes arra, hogy a helyi identitást erősítse.
Etyeknek egyedülálló kőkultúrája volt, amiről sajnos már csak múlt időben beszélhetünk. Az 1700-as évek elejétől aktív kőbányászat folyt, mely nagy szakmunkát és nagy szaktudást igényelt. Sokan tévesen az etyeki követ is sóskúti kőnek emlegetik.
A Kálvária szoborcsoport téralakítását építészként nagyra becsülöm. Ha elindulunk a domb aljáról, akkor egyszer csak a horizont szintjén elénk tárul a három kereszt. A három kereszt látványa optikai csalódást okoz, mivel azt látjuk, hogy nem síkban, hanem ívben helyezkedik el. A valóságban egy síkban vannak. Az érzéki csalódást az okozza, hogy a keresztek szárát

ferdén helyezték el. Ezzel álperspektívát alakítottak ki. Ritka, hogy a két lator keresztjét így helyezzék el.
A 1990-es évek elején felújításra került, de nem tartják becsben, hiszen a közelmúltban is történt rongálás. Ezen kívül az idő foga is meglátszik a köveken.
A Kálvária stációinak képeit Csókos-Varga Györgyi készítette, aki magyar képzőművész, festő, iparművészként Magyar Örökség díjas és megkapta az Etyek díszpolgára címet is. A Kálvária tövében található a Szent Vendel szobor. Szent Vendel a jószágtartó gazdák, pásztorok, juhászok védőszentje. Attribútumai megjelennek a szobron, hisz jól látható Szent Vendel imára kulcsolt kezei között a pásztorbot, lábainál a kisbárány, fején a jellegzetes kalap.
Sajnos országszerte probléma az értékek gondozása, karbantartása. A Bizottságnak kezdeményeznie kell majd, hogy a településünkön található értékek megfelelő módon történő gondozása megtörténjen.
Az Értéktár Bizottság munkája akkor válik valóban értékhordozóvá, ha meg tudjuk győzni az értékek tulajdonosait, hogy az értékeket védeni kell és adott esetben anyagilag is támogatni kell ahhoz, hogy meg tudjuk azokat őrizni a jövő számára. Sajnálatos módon rengeteg értéket vesztett el településünk, és így a még meglévőkre nagy figyelmet kell fordítani.

Fischer Józsefné
Gyermekkorunkban minden év tavaszán fehérre meszelték a stációkat és a keresztek lábazatát. A nagypénteki körmenetre - melyen az emberek népviseletben vettek részt - a Kálváriát a falu lakossága tette rendbe.

Lucza Gyula
Kérdezem, hogy van-e valakinek további észrevétele a benyújtott javaslattal kapcsolatban? Amennyiben nincs szavazásra bocsátom a Kálvária szoborcsoport és Szent Vendel szobor települési értéktárba történő felvételét.

Jelenlévő tagok száma 5 fő.
A Bizottság 8 fő tagja közül, **5 fő** részvételével **5 igen szavazattal, egyhangúlag** az alábbi határozatot fogadta el:

2/2022. (II.1.) ETÉB határozat

A „Kálvária szoborcsoport és Szent Vendel szobor" települési értéktárba történő felvételéhez beterjesztett javaslat elfogadásáról

Az Etyek Települési Értéktár Bizottság a javaslatot megtárgyalta, a Kálvária szoborcsoportot és Szent Vendel szobrot felveszi az Etyek Települési Értéktárba a kulturális örökség kategóriában.

2. napirend:
Javaslat a „Magyar-kút és a Nepomuki Szent János szobor" települési értéktárba történő felvételéhez

Lucza Gyula
A Magyar-kút és a Nepomuki Szent János szoborral kapcsolatos javaslatot szintén Deák József nyújtotta be Bizottságunkhoz.

A Magyar-kút vízháza/forrásháza egyedülálló, ilyen építmény nincs még egy az egész Kárpát-medencében. Klasszicista stílusban épült, visszafogott, de végtelenül elegáns a megjelenése.
15 éve volt felújítva az épület, de mivel a felújítást nem teljes körültekintéssel végezték, így arra újra sort kell keríteni. Meg kell adnunk őseinknek azt a tiszteletet, hogy a ránk bízott értékeket megvédjük és megóvjuk.
1974-75-ben a Magyar-kút be volt temetve, fényképekről láthattuk és elbeszélésekből hallhattuk, hogy milyen is volt valójában. Az első medencéjéből vették kannákba a vizet, a második medencéjében mosóköveken mostak az asszonyok, a harmadik volt a kocsi áthajtó, ahol mind a kocsikat, mind az azt húzó állatokat mosták le, s itatták. Ott volt egy lapos tetős épület is, melyet jó lett volna megtartani, de nem sikerült. Egy zenepavilont szerettem volna belőle kialakítani.

Deák Józsefné
A zenepavilon kialakítása még most is aktuális lehet, alkalmas rá a terület.

Lucza Gyula
A kút medencéinek feltárására nem volt pénze a településnek, így az 1990-es évek elején Demján Úr támogatta a felújítást.
A medencéket feltárták, de a mosókövek eltűntek. Annak ellenére, hogy a mai korban már funkciójukat vesztették, jó lett volna megőrizni az utókor számára.
A Magyar-kút környezetébe került a Nepomuki Szent János szobor, ami a Boti út és a Káposztáskert utca sarkán állt eredetileg. Nepomuki Szent János a folyók, hidak, hajósok, vízimolnárok, halászok védőszentje. A papi hivatás és a gyónási titok védőszentje. 1997-ig a szobor feje hiányzott, majd ebben az évben a csatorna bevezetését végző munkások egy munkagéppel a szobor testét úgy megsértették, hogy csak a csizmaszára maradt meg. Ezek után a szobrot restaurálták, újra faragták és elhelyezték a jelenlegi helyére.

Fischer Józsefné
A megújuló kőhíd miatt tették erre a forgalomtól védett helyre.

Lucza Gyula
Hallottam, hogy a Botpuszta felé vezető patakon kis vízimalmok voltak. Hallott valaki erről? Geng Antal Etyek története című könyve két változatban is megjelent, ami településünk történetének jó forrása. Ebben olvastam!

Kleofász János
Nem hallottam malmokról.

Deák Józsefné
A Magyar-kút felújításánál sérelmezem, hogy a felújítás során nem az eredeti állapotot állították vissza. Ahol a vizet vesszük, ott volt egy káva és az alatt volt átvezetve vascsövön a víz az első medencébe. Így nem kellett vízben állni. Jelenleg a forráshoz vezető lépcső első foka már vízben áll, így nagy nehézségek árán lehet csak vizet venni.

Lucza Gyula
Köszönöm, hogy ez felvetődött, hisz valóban így volt. Szorgalmazni fogjuk a következő felújításnál az eredeti állapot visszaállítását.

Deák Józsefné
További észrevételem, hogy régen nem algásodott a víz. Talán okozhatja a problémát az, hogy a második és harmadik medence között egy beton padka lett elhelyezve, melyen egy kis átmérőjű cső vezeti át a vizet a medencék között, ami meggátolja a víz átfolyását, így a pangó vízben megjelenik az alga.

Lucza Gyula
Kérdezem, hogy van-e valakinek további észrevétele a benyújtott javaslattal kapcsolatban? Amennyiben nincs, szavazásra bocsátom a Magyar-kút és a Nepomuki Szent János szobor települési értéktárba történő felvételét.

Jelenlévő tagok száma 5 fő.
A Bizottság 8 fő tagja közül, **5 fő** részvételével **5 igen szavazattal, egyhangúlag** az alábbi határozatot fogadta el:

3/2022. (II.1.) ETÉB határozat

A „Magyar-kút és a Nepomuki Szent János szobor" települési értéktárba történő felvételéhez beterjesztett javaslat elfogadásáról

Az Etyek Települési Értéktár Bizottság a javaslatot megtárgyalta, a Magyar-kút és a Nepomuki Szent János szobrot felveszi az Etyek Települési Értéktárba épített környezet kategóriában.

3. napirend:
Beszámoló az Etyek Települési Értéktár Bizottság 2021. évi tevékenységéről

Lucza Gyula
Múlt évben pályáztunk egy honlap létrehozására, de sajnos eredménytelenül. Most újra megnyílt a lehetőség előttünk, így a pályázatot elkészítettük és a napokban benyújtjuk.
Azzal a megállapítással kezdtük ülésünket, hogy településünk rengeteg értékkel büszkélkedhet. A települési értéktár létrehozását követően az elvégzett munka eredményét publikálni kell Azzal sokat még nem tettünk, hogy feltettünk valamit az értéktárba, azt a lehető legszélesebb körben meg is kell ismertetni.
Ezen túlmenően jó lenne egy írásos kiadványt is készíteni, melyen keresztül az idelátogatók is megismerhetnék településünket.
Szeretném elérni, hogy a Bizottságnak legyen anyagi forrása, hisz az által értékelődik fel munkánk is, ha forrásainkat értékeink megóvására fordítjuk.

Kleofász János
Szeretném megkérdezni, hogy a kő oroszlánt mikor helyezik vissza eredeti helyére? A szobrot a könyvtár felújítását követően átvitték a könyvtár épülete elé azzal, hogy majd visszahozzák, de ez a mai napig nem történt meg.

Lucza Gyula
A szobrot Nagy Kristóf faragta. Aranyos a kis elefánt szobra is, de én is szorgalmazom, hogy a kölykével játszó kőoroszlán visszakerüljön az eredeti helyére.

Ahogy azt a beszámoló is tartalmazza, a Bizottság 2021. évi munkáját is befolyásolta a világot sújtó járványhelyzet. Reméljük, hogy ebben az évben már terveinket megvalósítva tudjuk munkánkat végezni.
Kérdezem, hogy van-e valakinek észrevétele a beszámolóval kapcsolatban? Amennyiben nincs, kérem, jóváhagyásukat és felhatalmazásukat, hogy Etyek Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testülete elé terjesszem.

Jelenlévő tagok száma 5 fő.
A Bizottság 8 fő tagja közül, **5 fő** részvételével **5 igen szavazattal, egyhangúlag** az alábbi határozatot fogadta el:

4/2022. (II.1.) ETÉB határozat

Az Etyek Települési Értéktár Bizottság 2021. évi tevékenységéről szóló beszámoló jóváhagyásáról

Az Etyek Települési Értéktár Bizottság a Bizottság a 2021. évi tevékenységéről szóló beszámolót változatlan tartalommal jóváhagyja. Felkéri a Bizottság Elnökét, hogy az Etyek Települési Értéktár Bizottság 2021. évi tevékenységéről szóló beszámolót terjessze Etyek Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testülete elé.

4. napirend:
Egyebek

Lucza Gyula
Meg kell említenem, hogy egyik legszebb helye településünknek a Körpince. Ilyen sincs még egy Magyarországon. Zavar már rég óta, hogy a pincék tetején nincs védőkorlát. A rendezvények alkalmával és a mindennapokban is sokan mennek fel a pincék tetejére, hisz csodálatos onnan a rálátás a Körpincére. Az ott tartózkodás nagyon veszélyes. Isteni csoda, hogy eddig még nem történt baleset. Jó lenne megoldást találni védőkorlát elhelyezésére és a pincék állapotának felmérésére is.

Deák Józsefné
Szeretném megköszönni Lajos-Molnár Viktóriának a javaslathoz készített fotókat. A továbbiakban is számítunk szakmai segítségére.

Lucza Gyula
Az értékek sorát folytatva nem szabad elfelejtenünk az egyik legnagyobb kulturális értékünket, a művészeti oktatást. Sajnos régebben volt kezdeményezés a művészeti iskola és oktatás megszűntetésére településünkön, de sikerült megakadályozni.

Hernyák László
Az Etyekre látogatók meglepve hallgatják, amikor a település művészeti oktatásáról mesélünk nekik. Úgy gondolom ezt az értéket őrizni és ápolni kell. A művészet fontos, büszkének kell lenni rá.

Lucza Gyula
Az is felmerült, hogy a filmgyár bevonná a gyermekeket a díszletek készítésének folyamatába. Ezzel is bővülhetne a művészetet tanuló gyermekek tudása.

Hernyák László
Tizenkét etyeki pince összefogásában szeretnénk majd javasolni az etyeki pezsgő értéktárba vételét, agrár- és élelmiszergazdaság kategóriában.
Kevesen tudják, hogy 2020-as évben az Európai Unió által is bejegyzett eredetvédelmet alkottuk meg, Etyeki Pezsgő OEM néven. A 2023-as év lesz az első, amikor hivatalosan debütálhat a forgalomban. Az ezzel kapcsolatos munkát már 2017-ben megkezdtük.
Szeretnénk elérni azt, hogy, ha valaki Magyarországra utazik, akkor Etyekről a pezsgő jusson eszükbe úgy, mint az édes borról Tokaj.
Etyeken már a XIX. század végén kialakult a pezsgőgyártás kultúrája, hisz Törley József felismerte, hogy az etyeki szőlőkből kitűnő pezsgő-alapbort készíthetnek.
Most tizenkét pince egységesen pezsgőt kezdett készíteni. Ez nagy dolog, éppen ezért gondoltunk arra, hogy javaslatunkat az Értéktár Bizottság következő ülésére beterjesztjük, kérve a Bizottság támogatását.
Továbbá szeretném felajánlani, hogy a Bizottság következő ülését a Hernyák Pincészetbe tartsa, ahol mindenki meg is nézheti szakmai munkánkat.

Lucza Gyula
Köszönjük a felajánlást, a Bizottság következő, májusra tervezett ülését, a felajánlás szerinti helyszínre fogom összehívni. Felkérem Hernyák Lászlót, hogy a javaslatot készítse elő és a Bizottság következő ülésére nyújtsa be.

Deák Józsefné
Mint, ahogy azt már Elnök Úr is többször elmondta az ülésen, Etyek rengeteg értékkel rendelkezik. Azon túl, hogy Etyek Települési Értéktár Bizottsága felveszi a települési értéktárba ezeket a kincseket, úgy gondolom, hogy ezek közül több érdemes arra, hogy a megyei értéktárba is bekerüljenek. Ennek mi a menete, módja?

Dr. Szlávik Melinda
A felvételre javasolt érték megyei értéktárba történő felvételét bárki a Megyei Értéktár Bizottság hivatalos honlapján közzétett nyomtatvány elektronikus vagy postai úton történő benyújtásával kezdeményezheti. A megyei értéktárba történő felvétele kezdeményezését megelőzően a felvételre javasolt érték települési értéktárba való felvétele szükséges.
Ennek megfelelően az Etyek Települési Értéktárba felvett értékek felvételét bárki javasolhatja a Fejér Megyei Értéktárba.

Lucza Gyula
Bizottságunk munkájához felhasználhat más településen látottakat is. Magyarpolányban jártam, ahol egy teljes utcát állítottak vissza eredeti állapotába, ezzel őrizve meg a régen rájuk hagyott értékeket. Ez a fő utca Európa Nostra Díjat kapott. A lakók összefogása példaértékű.

Deák Józsefné
Én nem csak épített, hanem szellemi értékekre is gondoltam. A szellemi értékek közé elsőként Csókos-Varga Györgyi életműve kerülhetne be.
Épített értékek között kiemelkedő véleményem szerint is a Körpince, hisz ez is egyedüli országunkban, továbbá a Boti Kápolnának, a Sarlós Boldogasszony Templomnak és a Református Templomnak is méltó helye lenne az értéktárban.

Lucza Gyula
A Kápolna és a remeteház felújítása már nagyon rég foglalkoztat. Bízom benne, hogy sikerül forrást találni rá és kialakítani egy olyan lélekzúgnak alkalmas helyet, ahová el tudunk vonulni, elcsendesedhetünk. A Kápolna felszentelt hely, így a funkcióját meg kell tartani, nem szabad engedni, hogy üzleti célra használják. Egy olyan környezetet kell kialakítani, ahol az emberek azt érezhetik, hogy közelebb vannak a Teremtőhöz.

Fehér Margit
A tulajdonos az egyház?

Lucza Gyula
Igen! A tulajdonos a Római Katolikus Egyház.

Fehér Margit
Amennyiben szeretnénk felújítani, akkor szükséges a hozzájárulásuk.

Lucza Gyula
Minden esetben ki kell kérni a tulajdonosi hozzájárulást. Sajnos az Egyháznak nem volt erre megfelelő anyagi forrása, hogy felújítsa az épületet. Összefogással sikerülhet.

Fischer Józsefné
Szeretném, ha a településen lévő kőkeresztek állapota felmérésre kerülne. A legtöbb jó állapotban van, de van, ami felújításra szorul. A Gasztrosétánnyal szemben lévő kereszt, ami a Németek Egyesülete közreműködésével került legutóbb felújításra, szétfagyott. Botpuszta felé is van egy kereszt, ami az úttól kicsit beljebb van, de kérem, hogy arról se feledkezzünk el.

Lucza Gyula
Ha már Botpusztát emlegettük, akkor meg kell említeni a gesztenyefasort is. Csodás érték, de sajnos nem örök, hisz van egy élettartama. Sokan, természetvédőnek vallják magukat és amikor meglátják, hogy azokat a fákat vágják, kellő tudás és szakértelem nélkül kezdenek el tüntetni a fakivágás ellen.
Már sok évvel ezelőtt készült egy szakmai tanulmány, miszerint a fák vágásérettek és sajnos vannak köztük - állapotuknál fogva - veszélyesek is. Bármennyire is csodás, a sérült, korhadt és kiszáradt fa életveszélyes. Fel kell venni a Magyar Közúttal a kapcsolatot, hiszen az ő kezelésükbe tartozik az út melletti terület.
A vadgesztenye lombja antiszeptikus hatású, fertőtleníti a levegőt. A fa Kínából terjedt el.

Fischer Józsefné
A Római Katolikus Templom felújítása zajlik jelenleg. Régen a most befalazott kis kápolna nyitott volt. Olyan jó lenne, ha az újra megnyitásra kerülne.

Deák Józsefné
Én úgy hallottam, hogy régen ott lovas kocsival is be lehetett hajtani. Ennek szeretnék utána járni és kutakodok a régi, még fellelhető emlékek között.
A Magyar utca felől volt egy lyuk, amire akkor figyeltek fel, amikor beszakadt egy autó alatt, amit a Polgármesteri Hivatal murvával tömette be. Volt, aki lemászott a nyitott gödörbe és azt mondta, hogy több boltívből álló pincerendszer van odalent. Elképzelhető, hogy a plébánia alatt lévő pince is csatlakozik a teljes pincerendszerhez.

Lucza Gyula
Ha szakmailag közelítjük meg a kérdést, akkor a templomot nem építették feltöltésre, hiszen kézi erővel nem tudták annyira tömöríteni a talajt, hogy képes legyen egy templom épületet megtartani. Alépítménye azonban lehet, amit csak feltárással lehetne igazolni.
Kíván-e még valaki hozzászólni a napirendhez? Amennyiben nem, megköszönöm a jelenlévők munkáját és a Bizottság ülését $17^{\underline{16}}$ perckor bezárom.

Lucza Gyula
elnök

Dr. Szlávik Melinda
titkár

ETYEK TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁG